

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnsvegen 33
2661 Hjerkin

Postadresse
Postboks 987
2626 Lillehammer

Kontakt
Tlf: +47 948 50 236
Tlf: +47 916 23 715
fmopost@fylkesmannen.no

BESØKSSTRATEGI

Rondane nasjonalpark

Dato	Versjon	Beskrivelse av endring	Godkjent av:
06.11.2015	1	Første versjon	Rondane-Dovre NP-styre

Innhold

1.	Innledning.....	3
1.1	Besøksstrategiens formål	3
1.2	Kort om rammeverk	3
1.2.1	Verneforskrifter	3
1.2.2	Kongelig resolusjon.....	4
1.2.3	Forvaltningsplan	5
1.2.4	Merkevarestrategi for Norges nasjonalparker	6
2	Situasjonsanalyse.....	8
2.1	Oppsummering kunnskap.....	8
2.1.1	Sårbare naturverdier og kulturminner	8
2.1.2	Reiseliv	15
2.1.3	Den besøkende	16
2.1.4	Annen relevant kunnskap.....	18
2.2	Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer	19
3	Måsetning, strategisk hovedgrep og tiltak	23
4	Tiltaksplan.....	32

1. Innledning

Besøksstrategien er utarbeidet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. I 2014 ble Rondane nasjonalpark valgt ut som en av fire nasjonalparker hvor det skulle gjennomføres pilotprosjekter på besøksforvaltning. Underveis i arbeidet med besøksstrategien lanserte miljødirektoratet en ny merkevarestrategi for blant annet Norges nasjonalparker. Besøksstrategien skal være et viktig virkemiddel til å implementere den nye merkevaren.

Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane ble godkjent i 2009. Besøksstrategien er bygd opp slik at den skal kunne stå på egne bein. Ved neste rullering av forvaltningsplanen, vil besøksstrategien bli innarbeidet som et eget kapittel i planen. Siden 2009 er det fremkommet mye ny kunnskap om verneverdiene og de besøkende, og derfor inneholder besøksstrategien også en egen del hvor kunnskapsgrunnlaget er oppsummert.

1.1 Besøksstrategiens formål

Besøksstrategien skal

- Bidra til å ivareta verneverdiene og øke forståelsen for vernet
- bidra til gode opplevelser for de besøkende
- bidra til lokal verdiskaping

Definisjonen på besøksforvaltning er å legge til rette for og styre bruken i en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Besøksstrategien er en plan for hvordan nasjonalparkstyret vil gjennomføre besøksforvaltning for parken. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Et viktig prinsipp for besøksstrategien er at i de tilfeller det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

1.2 Kort om rammeverk

1.2.1 Verneforskrifter

I verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 2, står det følgende:

Formål med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde*

- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog, - bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- ta vare på verdifulle kulturminner

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriftens formålsparagraf legger grunnlaget for all forvaltning i nasjonalparken, også besøksforvaltning. Forskriften har også en rekke paragrafer som er relevant i besøksstrategien:

Området er vernet mot inngrep av enhver art, men det finnes en rekke unntak som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etter søknad. All vegetasjon og alt dyreliv skal vernes mot skade og ødeleggelse av enhver art. Kulturminner skal også beskyttes mot skade og ødeleggelse, og løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes. All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Sykling, organisert kjøring med hundespann og organisert bruk av hest er bare tillatt på veger, traseer eller i områder som er særskilt utpekt i forvaltningsplanen. Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være tilskade for naturmiljøet. Av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av løyper og stier.

Rundt nasjonalparken er det flere landskapsvernområder hvor verneforskriftene styrer åpningstidene på veiene i randsonen til nasjonalparken. Disse forskriftene er derfor også viktige i forhold til ferdsel og aktivitet inn i selve nasjonalparken.

Verneforskriften kan leses [her](#).

1.2.2 Kongelig resolusjon

Rondane ble vernet i 1962 og ble dermed Norges første nasjonalpark. Statens naturvernråd foreslo i NOU 1986: 13 å utvide eksisterende Rondane nasjonalpark både øst- og vestover. Gjennom Stortinget sin behandling av nasjonalparkmeldingen ble regjeringen bedt om å vurdere et utvidet vern av bl.a. Rondane. På bakgrunn av ulike faglige utredninger, møter og befaringer ble Rondane senere foreslått utvidet og verneplan for Rondaneområdet ble vedtatt av Kongen i statsråd den 24.oktober 2003. Kongelig resolusjon av 2003 omtaler en del viktige forhold som bl.a.:

- Høringene i forkant av vernet gjenspeiler at reiselivsnæringen i det alt vesentligste er positive til vernet.
- Reiselivsbedriftenes landsforening uttaler at vernet ikke vil være til hinder for en bærekraftig utvikling av reiselivet i området.

- Regjeringens hovedbudskap var at det er et potensial for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av fjellområdene, og at det særegne ved nasjonalparker og andre verneområder gjør at disse områdene vil kunne fungere som "trekkplaster" for turister, og dermed gi nasjonalpark-kommunene et ekstra fortrinn i reiselivssammenheng.
- Departementet mente at Rondaneområdet er ett av de fjellområder i Norge som i fremtiden vil være et viktig turistmål for mange mennesker med besøk fra både inn og utland.
- Det bør innenfor rammen av Regjeringens politikk for økt verdiskaping i fjellområdene være plass for økt turistmessig bruk av Rondaneområdet uten at denne aktiviteten ødelegger de natur- og kulturverdier denne verneplanen bygger på.
- Direktoratet og departementet bemerker at den eksisterende p-plassen på Spranget er landskapsmessig uheldig og en barriere for villreins trekk mellom de sørlige og nordlige deler av området.
- Det er i prosessen vurdert om flytting av parkeringsplassen til Tjønnbakken kan være et bedre alternativ, men det blir stilt spørsmål ved den miljømessige gevinsten av dette.
- Direktoratet og departementet uttaler at den miljømessige beste løsningen vil trolig være å flytte parkeringen ned til Mysusæterområdet, en løsning som imidlertid vil kunne få negative, lokaløkonomiske konsekvenser som følge av det blir lengre og tyngre vei for folk inn i fjellet, noe som kan innebære at det blir mindre attraktivt for folk å besøke området.
- Direktoratet og departementet konkluderte ut fra en totalvurdering med at parkeringsplassen på Spranget skal opprettholdes.

1.2.3 Forvaltningsplan

Hovedformålet med forvaltningsplanen er

å finne balansen mellom tilrettelegging for friluftslivet og å bevare og helst bedre villreinstammens muligheter for å overleve på lang sikt. Det er et mål at tilretteleggingen for kvalitetsmessig gode naturopplevelser skal lokke brukere til et aktivt friluftsliv. Dette er positivt for folks helse, trivsel og naturglede, og bidrar også til å skape positive holdninger til vern av området i fremtiden.

Forvaltningsplanen inneholder en rekke retningslinjer som gir føringer for arbeidet med besøksforvaltning, blant annet:

- Det er laget to soner omkring Høvringen, den ene opp mot Skogseter, og den andre ned mot Mysuseter hvor organisert ferdsel i større grad er tillatt uten søknad enn andre plasser
- Forvaltningsplanen peker på trekanten Høvringen – Peer Gynt – Rondvassbu – Spranget - Mysuseter som viktig i forhold til å styrke villreintrekket nord-sør
- Ytterligere tilrettelegging bør i følge forvaltningsplanen skje utenfor nasjonalparken

Det ligger i dag et godkjent sti- og løypenett i forvaltningsplanen. Mindre endringer av sti- og løypenettet kan vurderes etter søknad, men større endringer må synliggjøres i en revisjon av forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen inneholder også en rekke prinsipper som gir føringer for arbeidet med besøksstrategi:

- kanalisere ferdsel gjennom stier og løyper
- begrense tilrettelegging for ferdsel øst-vest
- nye kanaliseringstiltak skal skje i ytterkant av nasjonalparkene
- prinsippet om én merket sti/løype mellom to punkter
- én hovedferdselsåre i Dovre-Rondane som følger nord-sør retning
- redusere antallet merka stier/skiløyper, blant annet ved bare å tillate én merka sti/trase mellom to turmål/turisthytter
- sommersti og vinterløype skal som hovedregel følge samme korridor
- stimulere de besøkende til å følge merkete stier og løyper
- ferdsel skal fortrinnsvis kanaliseres til utkanten av verneområdene, eller til randsonen utenfor
- Hvis eksisterende stier eller løyper kommer i konflikt med villreinens arealbruk, eller på andre måter kommer i konflikt med verneformålet, kan forvaltningsmyndigheten kreve at den som er ansvarlig for stiene eller løypene iverksetter skadereduserende tiltak i tråd med anbefalinger fra forvaltningsmyndigheten.

Forvaltningsplanen i sin helhet kan leses [her](#).

1.2.4 Merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker

Miljødirektoratet lanserte i april 2015 ny merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker. I den nye strategien står det at *Merket for Norges nasjonalparker er en invitasjon til besøk, og aktørene under merket er vertskap for naturopplevelser. Besøkende skal lære hvordan vi tar vare på naturen, og få muligheten til å ta del i vernet av det ypperste vi har av natur. Aktørene under merket skal hjelpe besøkende videre fra nett til en nasjonalparklandsby der man kan overnatte, til et besøkscenter der man kan lære mer, og til et utkikkspunkt eller startpunkt i nasjonalparken. Det handler om omsorg for både natur og besøkende.*

Målsetningen med det nye merket er å bedre opplevelsen for de besøkende, bedre vernet og gi større verdiskaping lokalt. Prinsippet er at verneområder som tåler mye besøk kan ta ut full effekt av merket gjennom maksimal eksponering, mens mer sårbare verneområder tar ut en mindre effekt gjennom mer forsiktig eksponering. Effekten styres gjennom graden av eksponering på nettsider, skilting, infrastruktur, etablering av utkikkspunkt (eller ikke), markedsføring og redaksjonell omtale.

Det nye merket skal først og fremst henvende seg til dem som i liten grad bruker og besøker vernede områder, besøksenter, nasjonalparklandsbyer og -kommuner. Det er denne hovedmålgruppen som betegnes som *besøkende i denne sammenhengen*, og gruppen omfatter turister fra inn- og utland, lokale barnehager og skoler, tilfeldig forbigående og den delen av lokalbefolkningen som ikke besøker verneområdene på eget initiativ.

«Aktørene» som ligger under merket er Nasjonalparker, Besøksentre (naturinformasjonssentre), Utkikkspunkt/startpunkt/informasjonspunkt, Nasjonalparklandsbyer, Nasjonalparkkommuner, Landskapsvernområder, Naturreservater, Biotopvernområder, Marine verneområder, Nasjonalpark- og verneområdestyrer.

De besøkende skal møte merket gjennom informasjon og tilrettelegging. Det er definert tre hovedtyper fysiske tiltak hvor merket skal kommuniseres:

1) Utkikkspunkt, som skal tjene følgende formål:

- et tydelig utkikkspunkt å sende besøkende til
- et sted å søke informasjon om nasjonalparken
- en universelt utformet gangsti for besøkende med bevegelsesutfordringer
- et sted å oppleve nasjonalparken fra
- et utvalgt område som tåler økt besøk
- et kommunikasjonspunkt for å formidle verneverdiene og for å formidle hvordan besøkende kan ta del i vernet

Utkikkspunktene i nasjonalparkene skal ha tydelige og gjenkjennelige særtrekk fra merkevaren. Det kan være i utforming av infrastruktur som parkering, toaletter, skilt/pyloner, universelt utformede gangstier, kunstnerisk utformede artefakter og/eller landskapsutforming. For at et utkikkspunkt skal oppfylle kvalitetskravene til merket må det være adkomstmulighet og parkering for bil og buss, synlighet fra hovedferdselsåre, tilgang til toaletter med daglig renhold og gode sanitære forhold. Utkikkspunktet bør dessuten ha selvstendige kvaliteter som gjør det til et reisemål i seg selv.

2) Informasjonspunkt

Enklere enn utkikkspunkt, uten sanitæranlegg etc.

3) Startpunkt

Samme nivå som informasjonspunkt, men dette må være et sted hvor man også kan starte en tur

Kommersiell bruk av merket vil både kunne bidra til økt verdiskaping for eksterne aktører som får tillatelse til å bruke merket i markedsføringen av sine produkter og tjenester, og ikke minst til at kjennskapen til merket og kvalitetene i merket øker.

Miljødirektoratet jobber nå med et regelverk med tildelingskriterier for kommersiell bruk av merket.

2 Situasjonsanalyse

2.1 Oppsummering kunnskap

I situasjonsanalysen er kunnskapsgrunnlaget som er relevant for besøksstrategien oppsummert. I forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplanen på 2000-tallet ble det skrevet flere ulike rapporter om kunnskapsgrunnlaget. I tillegg har det kommet flere rapporter etter at forvaltningsplanen ble ferdig i 2009. Nasjonalparkstyret har også bestilt ulike rapporter på deler av kunnskapsgrunnlaget i 2014 og 2015 som ledd i arbeidet med besøksstrategien.

I kapittel 2.1.1 til 2.1.4 er det en oppsummering av de ulike fagrapportene, inkludert en reiselivskartlegging som nasjonalparkforvalterne har gjennomført.

I dette kunnskapsgrunnlaget er det også diskutert og foreslått tiltak i områder som ligger utenfor nasjonalparkstyrets myndighetsområde og som styret derfor i utgangspunktet ikke kan gjøre noe med alene. Hvis nasjonalparkstyret ønsker å gjøre tiltak utenfor verneområdegrensen, må dette skje i nært samarbeid med andre. Det presiseres at det er den enkelte kommune som i utgangspunktet bør være ansvarlig for tiltak som skjer utenfor vernegrensene.

2.1.1 Sårbare naturverdier og kulturminner

2.1.1.1 Villrein

Rondane nasjonalpark er del av et større leveområde for villreinen i Rondane villreinområde. Hovedformålet med vern av nasjonalparken er å ta vare på et fjelløkosystem med en del av den siste gjenværende bestanden av Nord-Europas ville fjellrein.

Det har de siste årene vært gjennomført flere forskningsprosjekter hvor forvaltningen har fått ny kunnskap om villreinens arealbruk og spesielt forholdet til menneskelig ferdsel. I sluttrapporten fra forskningsprosjektet som har pågått i perioden 2009-2014, har det fremkommet mye ny kunnskap, og et sammendrag av dette er her gjengitt:

Dataserier som strekker seg tilbake til 1950-tallet viser at antall reinsdyr i Rondane har variert mye over tid, og at det har vært til dels store lokale variasjoner i dyretallet. I de senere årene har det vært en stabil bestand i sørområdet (sør for nasjonalparken), men en avtagende og relativt liten bestand i nordområdet som også nasjonalparken er en del av.

Analysene for vintersesongen i Rondane nord viser redusert bruk av områder innenfor 15 km fra private hytter og DNT-hytter og opp til 3 km fra veier. Reinsdyra viser ingen tydelig årstidsavhengig bruk av leveområdet i Rondane, og det er registrert relativt små forflytninger innen området. Tidligere har en sett betydelige forflytninger mellom de midtre og sørøstlige deler av Rondane. Prosjektet har dokumentert betydningen av områdene rundt Fv 27 og Spranget/Store-Ula som trekkområde for rein i det langstrakte leveområdet i Rondane. Disse trekkområdene har vært lite brukt de siste åra. Analyser av reinens bevegelser på tvers av veiene i Rondane (Rv 27, Fv 385, Rv 219) bekrefter at reinsdyra unngår

nærområdene til disse vegene, og at det er 68 % lavere sannsynlighet for at reinsdyra krysser vegene sammenlignet med landskapet forøvrig. Forskningsprosjektet peker også på at fragmenteringen av Rondane Nord i et nordlig og et sørlig område har årsak i forstyrrelsessoner som følge av mye ferdsel inn mot Rondanemassivene, kombinert med vegtrafikk inn mot nasjonalparkgrensene. Biltrafikk og ferdsel ut fra Fv 27 legger begrensninger på utveksling av reinsdyr mellom nord og sør, og også Grimsdalsvegen har mye trafikk og ferdsel sommerstid.

Analyser for å vise effekten av fotturisme på reinens arealbruk i Rondane, Snøhetta og Nordfjella peker på at reinsdyras responser til økt ferdsel avhenger av: 1) om områder med lav forstyrrelse er tilgjengelige (f.eks. områder med lav tetthet av veier og stier, områder som ligger mer enn 5 km fra nærmeste sti eller områder hvor det gjennomsnittlige antall turister er svært lavt); 2) om de besøkende er turgåere eller jegere. Hvis områder med lav forstyrrelse er tilgjengelige vil reinsdyra forflytte seg til slike områder og unngå mennesker ved storskala forflytninger. Dersom slike områder ikke er tilgjengelige vil reinsdyra respondere med å bevege seg mer, noe en ser gjennom en økt krysningsfrekvens på stier der ferdselen er 3 til 30 personer/dag. Dersom forstyrrelsene øker ut over 30 personer/dag reduseres krysningsfrekvensen, og stiene framstår etter hvert som barrierer i landskapet. En har ikke registrert at noen av de GPS-merka reinsdyra har krysset stier hvor ferdselen er på 220 personer/dag eller mer. I jaktsongen reagerer reinsdyra direkte på jegerne og forstyrrelser som er spredt i mer eller mindre hele området, og forskningsprosjektet har dokumentert en markant økning i reinens arealbruk gjennom jakta slik at også stier krysses oftere.

Forskningsprosjektet har kommet med en rekke anbefalinger i flere fokusområder. Data fra forskningsprosjektet støtter ideen om å flytte Gråhøgdbu med tilhørende stier og løyper til anvist tomt i randsonen. Spranget–Rondvassbu vil på grunn av Rondanemassivene som attraksjon også ha stor ferdsel i fremtiden. Flytting av parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter/Tjønnbakken kan være et aktuelt tiltak som hindrer biltrafikk og ferdsel/opphold i trekkområdene for villrein ved Spranget, samtidig som man kan øke lokal næringsutvikling på Mysusæter med basis i de besøkende, og utvikle «tyngre» infrastruktur som de besøkende etterspør. Videre ser forskerne at en mulighet for utveksling av reinsdyr i dette området, enten under jakta når reinsdyra forflytter seg mye, eller vinterstid når det er svært liten ferdsel. Prosjektet viser også at det er mulighet for å opprettholde et sporadisk trekk på østsiden av Rondanemassivet, men dette fordrer at det ikke utvikles mer infrastruktur inn mot Rondane Nord fra Atndalsiden. Det T-merka stinettet langs nord–sør-aksen Hageseter–Grimsdalshytta–Dørålseter–Bjørnhollia setter store begrensninger på villreinsens arealbruk øst for denne akse. Reinen viser en tydelig arealutvikelse her og ferdselen, sammen med biltrafikk på Fv 27, ser ut til å legge begrensninger for trekket over til Sølnekletten. Hele denne akse, Hageseter–Bjørnhollia, er en viktig nord–sør ferdselsforbindelse mellom populære turisthytter. Forskerne har identifisert enkelte stier som berører kjerneområder til villreinen sommerstid, og som de mener bør følges nøye fremover og eventuelt nedlegges/omlegges. Dette gjelder stiene Sletthø–Gråhøe, Peer Gynt-hytta–Rondvassbu over Randen, og flere merkede og umerkede tverrforbindelser østover fra Høvringen og Peer Gynt-hytta. Stien gjennom Vuludalen er i samme kategori, men her er det vanskeligere å finne gode alternativer. Det er spesielt viktig at ferdselen i Grimsdalen holdes på et minimum vinterstid.

I tillegg til disse mer eller mindre konkrete tiltakene, er det viktig å skape legitimitet for forvaltningen og villreinens arealbehov blant de mange aktørene som opererer i Rondane-området. Forskerne peker på at det må etableres gode arenaer for dialog og samhandling, der man gir og tar i et omforent handlingsrom som både inkluderer villreinens potensial for verdiskapning og avbøtende tiltak. Utstrakt brukermedvirkning vil ikke bare føre til at en får kartlagt det faktiske handlingsrommet mht. tilrettelegging, men vil også medføre at det videreutvikles en arena for brukermedvirkning og dialog. Kompleksiteten i Rondanes forvaltningsoppgaver gjør dette ekstra viktig.

Funksjonaliteten til flere av fokusområdene er kritisk viktig for at reinsdyra i Rondane skal ha en tilnærmet normal arealbruk og tilgang til viktige oppholdsområder. Både trekkområdet ved Spranget/Store-Ula, områdene rundt Fv 27, og dels Grimsdalsvegen framstår som svært sårbare, og forskerne vurderer disse til å være ved en terskel mht. hva de tåler av framtidig utbygging som trekkområder. Trekkområdene mot Sølnekletten framstår som sterkt påvirket av vegtrafikk gjennom Atndalføret.

NINA Rapport 1013 - Villrein og ferdsel i Rondane kan du lese i sin helhet [her](#).

2.1.1.2 Kulturminner

I forbindelse med tidligere tiders villreinfangst har det vært laget en rekke større og mindre fangstanlegg i høyfjellet, også innenfor og i tilknytning til Rondane nasjonalpark. Som innspill til forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane skrev Oppland fylkeskommune i 2006 en rapport om kulturminner, verdier, sårbarhet og forvaltning av kulturminnene. Denne rapporten samt senere rapporter fra NINA gir en god oversikt over alle de kjente kulturminnene i området. Fylkeskommunen har også gjort en sårbarhetsvurdering av de kulturminnene som ligger i tilknytning til områder med stor ferdsel, som stier og veier (tabell 1). I denne rapporten er et sårbart kulturminne definert som kulturminne/kulturmiljø med høy verneverdi, der en antar at nye tiltak eller menneskelig påvirkning fort kan virke negativt inn.

Et kulturminne som ligger slik til at det står i fare for å utsettes for menneskelig påvirkning av ulike slag, har et høyere trusselbilde enn andre kulturminner. Dette kan gjelde kulturminner som ligger ved sterkt trafikkerte stier, innfallsporter, der veier ligger i/ved kulturminner, osv. Kulturminnene kan bli mer utsatt for slitasje, forsøpling og ødeleggelse. Gjenfylling av dyregraver med stein er en ting som skjer i Rondane innimellom. En rekke steder er det også et problem at folk bygger "sine egne" varder. Dette kan være problematiske i forhold til for eksempel eldre varder som en del av eldre ferdsels vegger. I enkelte områder kan det også være et problem at folk bygger sine egne bågåstiller. Dyregraver kan også bli brukt som "søppelhull" dersom det camps i nærheten. Tekniske inngrep som veiutbedringer kan også ødelegge kulturminner.

Sårbarhetsvurderingen av kulturminnene kan du lese i sin helhet [her](#).

NINA Rapport 872 - Gamal villreinfangst i Rondane - Dei store fangstgroprekkene i høve til vill-reintrekk og beite kan du lese i sin helhet [her](#).

Tabell 1: Lokalteter hvor det er gjort en konkret sårbarhetsvurdering av kulturminner innenfor Rondane NP.

Kommune	Lokalitet	Type kulturminne	
Sør-Fron og Nord-Fron	Vuludalen	Fangstgroper for rein, steinbuer, gravminner	
	Utløpet av Glitra	Fangsgroper og kullgroper	
	Bløyvangen	Massefangstanlegg for rein	
Sel	Spranget og langs Store-Ula	Fangstgroprekke for rein, Gravhaug ved Spranget (datert til tidsrommet 480 f. Kr – 180 e.Kr.)	
	Illmandalen	Fangstgroper	
	Rondvassbu – Peer Gynt hytta	Fangstgroper	
	Langs Vesle-Ula	Fangstgroprekke	
	Formokampen	Massefangstanlegg	
	Dovre	Verkildalsbotn	Massefangstanlegg
		Einsethø	Massefangstanlegg
Haverdalen		Fangstgroper og hustufter (siste bruksfase datert til 1450 – 1650 e. Kr.)	
Grimsdalshytta/Talleråskvea		Fangstgroper, hustufter og gravhauger.	
Pundervangen		Flere tufter	
	Langholvatnet	Bågåstøanlegg	

Formokampen i Sel kommune har vært et mye besøkt turmål i mange tiår. I 2011 ble det oppdaget at det ligger et ruseformet massefangstanlegg for rein her. Fangstbåsen er strategisk plassert nært toppen, som er smal og som reinen måtte passere. Rester av varder/vardefester og stolpehull viser hvordan reinen ble ledet inn i fangstbåsen. På vei opp til Formokampen fra Putten/Høvringensiden er det også flere fangstgroper. Fangstanlegget på Formokampen er forholdsvis lett tilgjengelig for publikum i motsetning til flere av de andre rusefangstanleggene i fjellområder i Oppland. Det er utarbeidet en skjøtselsplan (2014) for hele anlegget. Denne planen er utgangspunkt for videre tilrettelegging i området.

Kulturvernmyndigheten ved Oppland fylkeskommune er positiv til en videre satsing på Formokampen som utkikkspunkt til Rondane nasjonalpark og har uttalt at *Samlet sett har vi vurdert Formokampen som et av kulturmiljøene vi ønsker å satse på når det gjelder tilrettelegging for publikum. Med et regionalt blick på formidling av fangsthistorien vil tilrettelegging av massefangstanlegg på Formokampen være et viktig bidrag sammen med formidling av fangst ved fonner (Juvfonna/Klimaparken) og planlagt tilrettelegging av fangstgroper (Dovrefjell) og fangstminneparken på Hjerkin.*

2.1.1.3 Fugl

Som oppdatering av kunnskapsgrunnlaget ifm utarbeiding av besøksstrategi for Rondane har det vært behov for en oversikt over sårbare områder for fuglelivet. Kistefos skogtjenester har laget en rapport som beskriver og avgrensar slike lokaliteter. Det er i rapporten vektlagt hensyn til sårbare rovfugler/ugler samt våtmarksfugl. Det øvrige fuglelivet i nasjonalparken vurderes ikke å ha potensielle konflikter med ferdsel og tilrettelegging.

Lokalitetenes sårbarhet vil variere gjennom året, og vil også være avhengig av hva slags aktivitet som gjennomføres. Rapportens avgrensning av sårbare områder må derfor ses i lys av dette. For noen av områdene vil f.eks. ferdsel vinterstid være uproblematisk (gjelder f.eks. våtmarksområdene), mens andre lokaliteter er mest sårbare i etableringsfase og tidlig hekketid (f.eks. hekkeområder for kongeørn og jaktfalk). Detaljerte opplysninger om den enkelte lokalitet er sensitiv informasjon som er unntatt fra offentlighet.

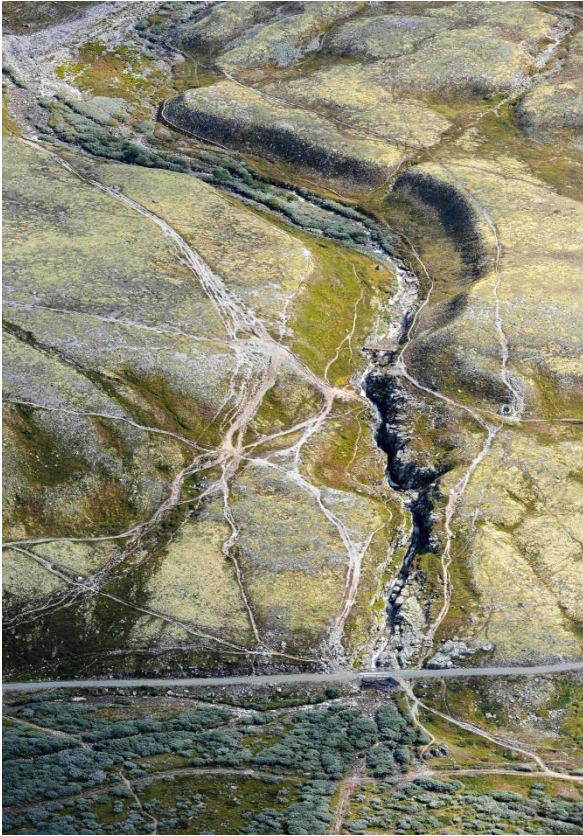
Innenfor og i nær tilknytning til nasjonalparken har vi en rekke viktige hekkelokaliteter for både våtmarksfugl og rovfugl.

Den generelle delen av fuglerapporten kan du lese [her](#).

2.1.1.4 Sårbar vegetasjon og slitasje

Deler av det merka stinettet i Rondane nasjonalpark ligger i områder med slitesvak lavvegetasjon, mens andre stier går gjennom bløte myrområder. Langs hovedstinettet i nasjonalparken er det derfor enkelte strekninger som har stor slitasje på vegetasjon i form av tråkkskader og enkelte steder erosjon. På noen steder har «spredt» ferdsel ført til at det er anlagt flere stier i ett og samme område. En annen utfordring er at det merkes med skilt/maling og vardes i områder hvor dette ikke er tillatt, jmf gjeldende forvaltningsplan. Dette fører til en uoversiktlig merking som er skjemmende og i noen tilfeller leder ferdsel til sårbare områder. For den besøkende er det viktig at merkinga framstår enhetlig og riktig i forhold til det som er bestemt. Det er et mål at de godkjente stiene i forvaltningsplanen skal framstå som godt vedlikeholdt og tilrettelagt, både i form av god merking og skikkelige bruer der dette er nødvendig. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med DNT og reiselivsnæringen rundt nasjonalparken. Merking som ikke er i tråd med forvaltningsplanen blir fjernet.

I områdene rundt Rondvassbu og inngangen til Illmandalen fra vest (figur 1), ved Spranget og ved Peer Gynt (figur 2) har spredt ferdsel ført til et område med mange stier i flere retninger. Ved Rondvassbu er det gjort tiltak for å forhindre videre erosjon, samt utbedringer av sti som har delvis erodert bort. I området ved Høvringen har det blitt gjort tiltak for å forhindre tråkkskader i flere myrområder ved hjelp av steinlegging

Figur 1: Inngangen til Illmandalen fra vest. Foto: Lasse Tur / Mapaid

Figur 2: Vesle Ula ved Peer Gynt. Foto: Lasse Tur / Mapaid

På turiststien fra Straumbu og inn til Bjørnhollia er det spesielt to lokaliteter som er sterkt utsatt for slitasje og erosjon: «Brattbakken» i overgangen fra Atnsjømyrene naturreservat til Myldingi naturreservat (figur 3) og stien ned fra Musvollkampen mot Bjørnhollia (figur 4) er begge utsatt for så stor slitasje at vannet har fått begynt å jobbe med stien med det resultat at erosjonsskader har oppstått. Ved begge disse lokalitetene er det behov for avbøtende tiltak for å stanse videre erosjon. I tabell 2 er det vist en oversikt over områder med erosjon i tilknytning til godkjente merka stier

Figur3: Øvre del av "Brattbakken" innenfor Straumbu

Figur 4: Sti ned fra Musvollkampen mot Bjørnhollia

Tabell 2: Oversikt over områder med erosjon og slitasje langs det godkjente stinettet

Område	Omfang	Tilstand	Status
Rondvassbu mot Illmannadalen	300 meter med dype 1 – 1,5 meter dype grøfter	Gjennomført tiltak	Krever vedlikehold i år med rask vårløsning
Rondvassbu mot Rondhalsen/Veslesmeden/Randen	Bratt skråning på ca 60 meter	Skjemmende i landskapet. Vanskelig å gjøre noe med på grunn av at stien ligger i løsmasser.	Tiltak må vurderes i sammenheng med stien over Randen. En mindre omlegging av stiene i området kan være aktuelt som alternativ til utbedring i selve stien.
Spranget mot Ula (Fosseråket)	Erosjon i ca 100 meter i nedstigningen mot Ula	Utvikler seg år for år.	Uavklart
Bjørnhollia turisthytte mot Illmannadalen	Strekning på 60 meter med erosjon	Stabilt	Tiltak avventes
Musvollkampen mellom Straumbu og Bjørnhollia	Erosjon i en bratt skråning på ca 100-200 meter	Erosjonen vil øke dersom stien blir mer brukt	Må gjennomføres tiltak
Brattbakken mellom Straumbu og Bjørnhollia	Strekning på 200 meter som er erosjonsutsatt	Stabilt men økende slitasje ved økt bruk av stien	Tiltak vurderes i sammenheng med prosjekt Straumbu
Området rundt Peer Gynt hytta	Erosjonssvak vegetasjon der det kommer nye stier langs elva	Økende problem etter at brua over Vesle Ula nå ligger i selve elva.	Etablering av ny bru over Vesle Ula og revegetering av umerka stier må vurderes.

Området rundt Formokampen	Erosjon etter stier i myrer ca 200 meter, flere steder.	Det er lagt steinheller i stien og gammel klopplegging er skiftet ut	Tilretteleggingen framstår bra og krever liten eller ingen vedlikehold.
Dørålen mot Rondvassbu/Bjørnhollia	Erosjon i et bløtt parti av stien ca 1 km fra Dørålsetrene mot Rondvassbu/Bjørnhollia	Økende problem med mye nedbør.	Bør vurdere å bruke stein.
Mindre erosjon i det øvrige merke stinettet	Noen mindre punkt som bør følges opp.	Stiene er jevnt over i god stand.	Fortløpende overvåking av tilstanden.

2.1.2 Reiseliv

Det er en sterk satsing på reiseliv på flere kanter av Rondane nasjonalpark, men det finnes i dag ikke en reiselivsstrategi eller reiselivsorganisasjon for Rondane som helhet. Reiselivet rundt Rondane er til en viss grad organisert ut fra administrative/geografiske grenser og på ulike nivåer. På nasjonalt nivå finner en Innovasjon Norge som er de som markedsfører Norge både nasjonalt og internasjonalt. Både Oppland og Hedmark fylkeskommuner har sine reiselivsplaner og -strategier og jobber nå for å etablere landsdelselskapet "Fjell-Norge". Destinasjonsselskapene/bedriftsoverbygningene som sogner til Rondane nasjonalpark er Nasjonalparkriket reiseliv, Rondanevegen SA, Lillehammer turist og Høvringen aktivitetsselskap. De største turistdestinasjonene som i dag ligger i randsonen til nasjonalparken er Høvringen, Mysuseter, Kvamsfjellet og Venabygdsfjellet.

En gjennomgang av reiselivsstrategiene, overordnede dokumenter og nettsidene for de ulike organisasjonene på nasjonalt og regionalt nivå viser at noen av strategiene fokuserer på fjell og friluftslivsaktiviteter, men at disse bare markedsfører sin geografiske del av Rondane. Informasjon om Rondane som et helhetlig besøksmål mangler, hvis en ser bort i fra den nasjonale reiselivsportalen "Visitnorway.com" og nettsiden www.UT.no.

Regional reiselivsstrategi for nasjonalparkriket og kommunene i Nord Gudbrandsdalen har en klar målsetning om å skape ny vekst og visjonen er å utvikle Nord-Gudbrandsdalen til den ledende nasjonalparkregionen i Europa. Med en slik visjon er det spesielt viktig at det er en tett dialog mellom destinasjonsselskapet, kommunene og nasjonalparkstyret. Skal en nærme seg en slik visjon, må disse aktørene spille på lag og det må bli enda tydeligere enn det er i dag, hvor en skal satse hardere og hvilke områder som eventuelt skal skjermes.

Internett og sosiale medier er sannsynligvis de viktigste markedsføringskanalene. Søker en på internett etter Rondane nasjonalpark eller Rondane national park finner man en rekke bilder, turbeskrivelser og videoer som på sin måte er med å markedsføre nasjonalparken. Søker man på www.google.com gir ordet "Rondane" 416 000 treff. På Instagram er 16 892 tagget med "Rondane" og det finnes flere sider på facebook knyttet opp mot hele eller deler av Rondane nasjonalpark.

Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane er det viktigste grunnlaget for all aktivitet i nasjonalparken, også for reiselivet. Planen ble godkjent i 2009 og gir utfyllende retningslinjer til verneforskriftene. Det vil være både naturlig og nødvendig å få et godt samarbeid med flere parter i den videre utviklingen av et besøksstrategidokument for Rondane nasjonalpark. Det er i dag et godt samarbeid med flere aktører innenfor reiselivet og styret ønsker å videreføre dette i det videre arbeidet, da spesielt opp mot destinasjonsselskapene /overbygningene, DNT Oslo og omegn, FM Oppland, FM Hedmark, begge fylkeskommunene, Statens vegvesen / nasjonale turistveier og iNasjonalparker.

Rondane er i dag en av Norges mest kjente og besøkte nasjonalparker. Navnet Rondane er et innarbeidet navn både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. For mange besøkende er naturmiljøet og det åpne landskapet, de lavdekte flyene, stillheten og det markante fjellmassivet en sterk attraksjonskraft i seg selv. Det omfattende sti- og løypenettet samt 2000- meterstoppene i Rondanemassivet er nok i dag de ressursene med størst attraksjonskraft. I tillegg ser det ut som Formokampen blir mer og mer populær for tilreisende.

Reiselivsbedriftene på Høvringen, på Mysuset og bedriften Rondvassbu i Sel kommune lever alle av gjester som bruker deler av nasjonalparken på vestsiden av Rondanemassivet og i selve massivet (2000-meters toppene). Totalt sett skaper dette utfordringer i forhold til villreinenes trekk nord-sør i samme område. Denne balansegangen mellom menneskelig bruk og villreinenes bruk av det samme området er et viktig tema i dagens forvaltningsplan. Forvaltningsmyndigheten ønsker å ta vare på både turister og verneverdiene og det vil til en hver tid være viktig å finne den beste balansegangen mellom reiselivets/de besøkendes bruk av områdene og villreinenes bruk av områdene.

Bedriftene på Kvamsfjellet og på Venabygdsfjellet har gjester som i større grad bruker de sørlige delene av nasjonalparken hvor villreinen bruker områdene i Vulufjell. Det har tidligere vært nedlagt merka stier i dette området for at villreinen skal få mer tilgjengelig areal uten forstyrrelser fra menneskelig ferdsel.

Kartleggingen av reiselivet kan du lese i sin helhet [her](#).

2.1.3 Den besøkende

NINA har laget en rapport der de beskriver karaktertrekk ved de besøkende og antall besøkende til de største innfallsportene til Rondane og Dovre nasjonalparker. Rapporten er skrevet på bakgrunn av data fra svarkasser i 2009 og ferdselstellere i felt i perioden 2009-2014. Sammendraget av rapporten er her gjengitt i sin helhet:

Handlingsrommet beskriver i hvilken grad forvaltningen kan påvirke de besøkende med «push-pull» strategier, enten ved at de styrer ferdselen ved å begrense mulighetene (push) eller ved å etablere nye muligheter på steder som er godt egnet for det (pull) ved hjelp av fysisk tilrettelegging, informasjon og service. På denne måten kan forvaltningen kombinere bedre tilrettelegging for de besøkende med å øke og bedre tilbudet (større brukertilfredshet), samtidig som de kanalisere bruken bort fra problematisk bruk i forhold til villrein og andre verneverdier.

Analysen peker på følgende lokaliteter der handlingsrommet til forvaltningen er stor: Spranget, Smuksjøsæter, Straumbu, Grimsdalshytta og Gautåseter. I tillegg til at de besøkende i disse lokalitetene etterspør tilrettelegging og infrastruktur, utgjør de store besøksvolum og de mest turistifiserte lokalitetene. Vi har definert handlingsrommet som muligheter for å påvirke de besøkende sine opplevelser og arealbruk gjennom fysiske tiltak.

Spranget innehar i utgangspunktet stort potensiale for å håndtere de besøkende, men massive attraksjoner inn mot Rondanemasivet gjør at det er vanskelig å trekke de besøkende i andre retninger. Hovedgrepet som kan gjøres i denne lokaliteten er å flytte besøkssenteret fra Spranget og ned til Mysusæter, og utvikle et bredt sett av tilbud til de besøkende av kortere og lengre rundturer, til attraksjoner (foss, gammel furuskog, bekkekløft, kulturminner, setermiljøer etc.), utsiktspunkt Ranglarhøe osv. DNT sti langs Store Ula vil være en attraksjon i seg selv. Stor andel utenlandske besøkende og folk som er der for første gang er spesielt viktig i forhold til informasjonsarbeidet. Husk stor andel barn i lokaliteten.

Smuksjøsæter har meget stor andel dagsturister, og tilretteleggingen må i stor grad innrettes mot denne gruppen av besøkende. Dette kan innebære rundturer, tematiske stier og stier opp mot attraksjoner og utsiktspunkt. En del er gjort allerede i lokaliteten, f. eks. knyttet til fangstanlegg og rundtur om Kjondalen. Mye av ferdseien inn i dette området bør kanaliseres lenger ut i randsonen. Tilrettelegging som kanalisere trafikken lenger vest, og som gir flott utsikt inn i Rondanemassivet vil være attraktivt for mange av de som går kortere dagsturer. Formokampen og området mellom der og Smuksjøsæter er et egnet utviklingsområde for å kanalisere trafikk til randsonen, og tellerdata fra 2014 viser et stort videre potensial. For at større tilrettelegging i randsonen skal kanalisere ferdseien, er man helt avhengig av at vegen inn til Smuksjøsæter stenges for vanlig biltrafikk. Husk også den store andelen med barn i denne lokaliteten.

Straumbu innehar en kombinasjon av bilturisme og besøkende med stopp for kort tur, samt en del som går flerdagerstur inn i området. Potensialet her er stort for å utvikle kortere turtilbud i nærområdet til besøkssenteret, inkludert kortere og lengre rundturer, turer mot attraksjoner (kvartærgeologi, bekkekløfter, våtmark etc.) og turer som gir utsikt til Rondanemassivet (også på Sølneklettensiden). Også her relativ stor andel barn i lokaliteten. Stor andel utenlandske besøkende gjør at informasjonsarbeidet må innrettes mot dette. Spesielt gjelder dette tyskere og nederlendere.

Grimsdalshytta innehar i likhet med Straumbu, stor andel bilturisme og korte stopp. Her er det stort potensiale for å utvikle tilrettelegging i nærområdet og dermed kanalisere trafikken til nærområdet med rundturer og tematiske turer. Det er mange attraksjoner og kulturhistoriske vandringer som kunne vært utviklet. For den delen av turistmassen som passerer Grimsdalshytta som flerdagersturister på T-merka stinettet, er det få andre tiltak enn å informerer godt om hva som møter dem i nasjonalparken. Grimsdalshytta er innfallsporten for barn fremfor noen annen, og tilretteleggingen bør spesielt innrettes mot barn, barnefamilier og ungdom. Husk også meget stor andel utenlandske besøkende, spesielt tyskere og nederlendere.

T-merka sti inn Kvannslådalen og Sletthøe er ikke representativ for alle de andre besøkende på Høvringen. Mange som besøker Høvringen, reiser lenger inn i fjellet til Smuksjøseter for tur. Mange av de som går inn den T-merka stien kan muligens kanaliseres til alternative stier som ikke går så langt inn i fjellet. Likevel, viser telldata at mange snur før de kommer inn til «foten» av fjellet. Det er også andre stier som er mye brukt, og stien inn mot Gråhøe viste forholdsvis store besøkstall for 2014.

NINA Minirapport 522 - Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporner i Rondane og Dovre nasjonalparker kan du lese i sin helhet [her](#).

2.1.4 Annen relevant kunnskap

2.1.4.1 Informasjon som verktøy for målstyrt forvaltning

Som del av Bruk-Vern prosjektet hos Fylkesmannen i Oppland i perioden 2009-2011 utførte Marit Vorkinn flere observasjonsstudier for å se på hvordan informasjonstavlene på innfallsporene til nasjonalparkene brukes. I oppsummeringen fra dette prosjektet heter det blant annet at

Andelen som stopper ved skiltene på infopunktene ser ut til å være ganske stabil; mellom 25 og 30 % av de som passerer/oppholder seg ved infopunktet. Plasseringen av skiltene ser ut til å ha stor påvirkning på hvor mange som stopper. På Spranget stoppet det 8 ganger så mange ved det skiltet som hadde gunstigst plassering (på utsida av infopunktet) som ved det skiltet som var plassert lengst unna (skiltet for "Fosseråket"). Sammenligner en Spranget og Grimsdalen ser det ut til at mange skilt på samme sted virker negativt på hvor lenge folk stopper. I Grimsdalen så 16 av 20 på alle tre skiltene på infopunktet. På Spranget, med 6 skilt, leste tre fjerdedeler bare ett eller to skilt. Tida brukt på infopunktet totalt var også lengre i Grimsdalen; 160 sekunder mot 100 sekunder på Spranget. Av plakatene "på innsida" av infopunktet på Spranget ble relieffet over fjelltoppene og kartet over nasjonalparken klart foretrukket framfor plakatene med mye tekst. Kartet/relieffet er en type informasjon som folk kan relatere direkte til sin tur/opplevelse der og da, og oppleves derfor sannsynligvis som mer interessant/relevant enn innholdet på de to andre plakatene. Folk bruker kort tid på infopunktene. Tida brukt på den enkelte plakat var i snitt ett minutt, både på Spranget og i Grimsdalen. Unntaket var plakatene på Spranget for Sel kommune og nasjonalparkplakaten med verneverdier og –bestemmelser, som folk bare brukte 20-30 sekunder på.

Notatet informasjon som verktøy for målstyrt forvaltning kan du lese i sin helhet [her](#).

2.1.4.2 Innfallsporene rundt Rondane nasjonalpark

Nasjonalparken har i tråd med tiltaksdelen i forvaltningsplanen i dag en rekke innfallsporner og steder hvor det er satt opp skilt med nasjonalparkinformasjon. Statens naturoppsyn har i 2014 systematisert og laget oversikt over disse lokalitetene (24 stk), se figur 1. Lokalitetene er kartlagt og tilstanden vurdert av SNO. I denne sammenheng er en innfallspore definert som der den besøkende kan parkere bilen før man

går på fottur eller opplever Rondane på avstand. Innfallsportene er delt inn i 3 hovedgrupper i forhold til dagens bruk. Man har delt innfallsportene i høy (A), middels (B) og lav (C) besøksmengde.

A: Høy besøksmengde med over 5000 passeringer knyttet til ferdselstellere ca 1 km innenfor innfallsporten i nasjonalparken. Eller at innfallsporten ligger langs en vei som fører til at mange turister/besøkende raster i området og opplever Rondane.

B: Middels besøksmengde med mellom 1000 og 5000 passeringer knyttet til ferdselstellere ca 1 km innenfor innfallsporten i nasjonalparken.

C: Lav besøksmengde med under 1000 passeringer knyttet til ferdselstellere ca 1 km innenfor innfallsporten i nasjonalparken.

Notatet Status innfallsporter til Rondane nasjonalpark 2014 kan du lese i sin helhet [her](#).

2.1.4.3 Nasjonalparksenter

Stiftelsen iNasjonalparks autorisasjon som nasjonalparksenter opphører ved utgangen av 2015. Miljødirektoratet skriver i sitt brev ang opphøringen av autorisasjonen at *de ser at iNasjonalparks kompetanse kan være nyttig i arbeidet med å etablere såkalte innendørs infopunkt i tråd med retningslinjene i ny merkevare for Norges nasjonalparker. I arbeidet med å implementere den nye merkevaren, er det derfor ønske om å utvikle flere gode eksempler på slike infopunkt. Vi ser for oss 2-3 av de eksisterende lokalitetene til iNasjonalparker kan videreutvikles til slike infopunkt. Utvikling og antall infopunkt er avhengig av finansiering og kvalitet i samsvar med merkevarestrategien.*

Organisering og struktur på det videre informasjonsarbeidet som nasjonalparksentrene tidligere har hatt ansvar for, er derfor på nåværende tidspunkt ikke klart.

2.2 Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer

I Rondane nasjonalpark og tilliggende verneområder er det et godt kunnskapsgrunnlag, både når det gjelder verneverdiene (villrein, fugl og kulturminner) og kunnskap om hvor stor bruken av nasjonalparken er i de ulike områdene. I tillegg har flere års forskning gitt ny kunnskap om brukerne, hvem de er, hva de ønsker av tilrettelegging osv. Hvis en ser på det totale kunnskapsgrunnlaget gir dette gode muligheter til å styre bruken av nasjonalparken til det beste for verneverdiene samtidig som potensialet for å gi en bedre opplevelse til den besøkende er stort.

Rondane har i dag et høyt besøkstrykk i deler av sesongen. Som kunnskapsgrunnlaget viser varierer dette geografisk rundt om i nasjonalparken. Leveområdet til villreinstammen i Rondane går fra E6 over Dovrefjell i nord, til Hamar og Ringsaker i sør. Dette er et langt og smalt leveområde, hvor Rondanemassivet fører til en ytterligere begrensning for villreinenes trekk. De største innfallsportene til

nasjonalparken (Mysusetter/Spranget, Høvringen/Smuksjøseter og Straumbu) ligger også i dette området. Til sammen fører dette til at disse områdene er spesielt sårbare i deler av året. Det samme gjelder de nordlige og sørlige områdene av nasjonalparken hvor villreinen må krysse Grimsdalen for å komme til de nordlige delene av leveområdet og fylkesvei 27 for å komme til de sørlige områdene.

Nasjonalparkstyret mener derfor at det ikke er noe mål å øke antall besøkende i de sentrale og de mest sårbare delene av Rondane, men heller legge til rette for økt besøk i utkanten av og utenfor nasjonalparken der potensiale for verdiskapning er størst.

En ser derfor for seg å ta ut den nye merkevarestrategien i størst mulig grad i ytterkanten av og utenfor nasjonalparken, mens de indre delene i større grad må skjermes. Nasjonalparkstyret mener at en må flytte fokus fra verneområdegrensene og over til samfunnet rundt nasjonalparken. Ved å fremheve nasjonalparkene våre som «juveler» vil lokalsamfunnet og reiselivsbedrifter kunne profitere på det nye merket.

I forvaltningsplanen er det tydelig avklart hvilke stier og løyper som er godkjent merket. Dette ligger i utgangspunktet fast frem til en revisjon av forvaltningsplanen. Rapporten fra forskningsprosjektet i perioden 2009-2014 peker på at ferdsel på stien over Randen (mellom Peer Gynt og Rondvassbu) er ugunstig for villreinenens trekk nord-sør, og det vil derfor være naturlig at denne også vurderes flyttet eller lagt ned i det videre arbeidet med besøksforvaltning. Ellers vil det være viktig med en videre overvåking av bruken av flere av de andre godkjente stiene. Forvaltningen er i gang med å fjerne merking av stier i nasjonalparken som ikke er i tråd med forvaltningsplanen.

Når det gjelder dagens reiselivsbedrifter som ligger inne i kjernen av nasjonalparken, så viser forvaltningsplanen til en meget restriktiv praksis for dispensasjoner til nybygg og tilbygg som fører til økt sengeplasskapasitet til utleie. Dette for ikke å legge til rette for økt ferdsel inn i villreinenens leveområder. I denne sammenhengen er Grimsdalshytta, Rondvassbu og Peer Gynt hytta trekt frem, og nasjonalparkstyret mener det er viktig å holde på denne praksisen i fremtiden.

Den største utfordringen er opplagt knyttet til vår bruk av nasjonalparken i de områder og til de tider hvor villreinen bruker eller kunne brukt de samme områdene. Denne utfordringen har ført til at forvaltningen de senere årene har hatt større fokus på utvalgte fokusområder. Et «fokusområde» er et område hvor en gjennom ulike prosesser, utredninger og forskning har vist at det er spesielle konflikter mellom mennesker og verneverdier. En fornuftig strategi vil være å beskrive hovedproblemet i fokusområdene, sette opp mål for framtidig utvikling og lage en plan for videre datafangst for å teste måloppfyllelsen i fokusområdene. Planlegging og forvaltning vil da sette fokus på kjernen i problematikken, ikke alltid bare mellom verneverdier og ferdsel, men også til arealer med konflikter mellom ulike brukerinteresser.

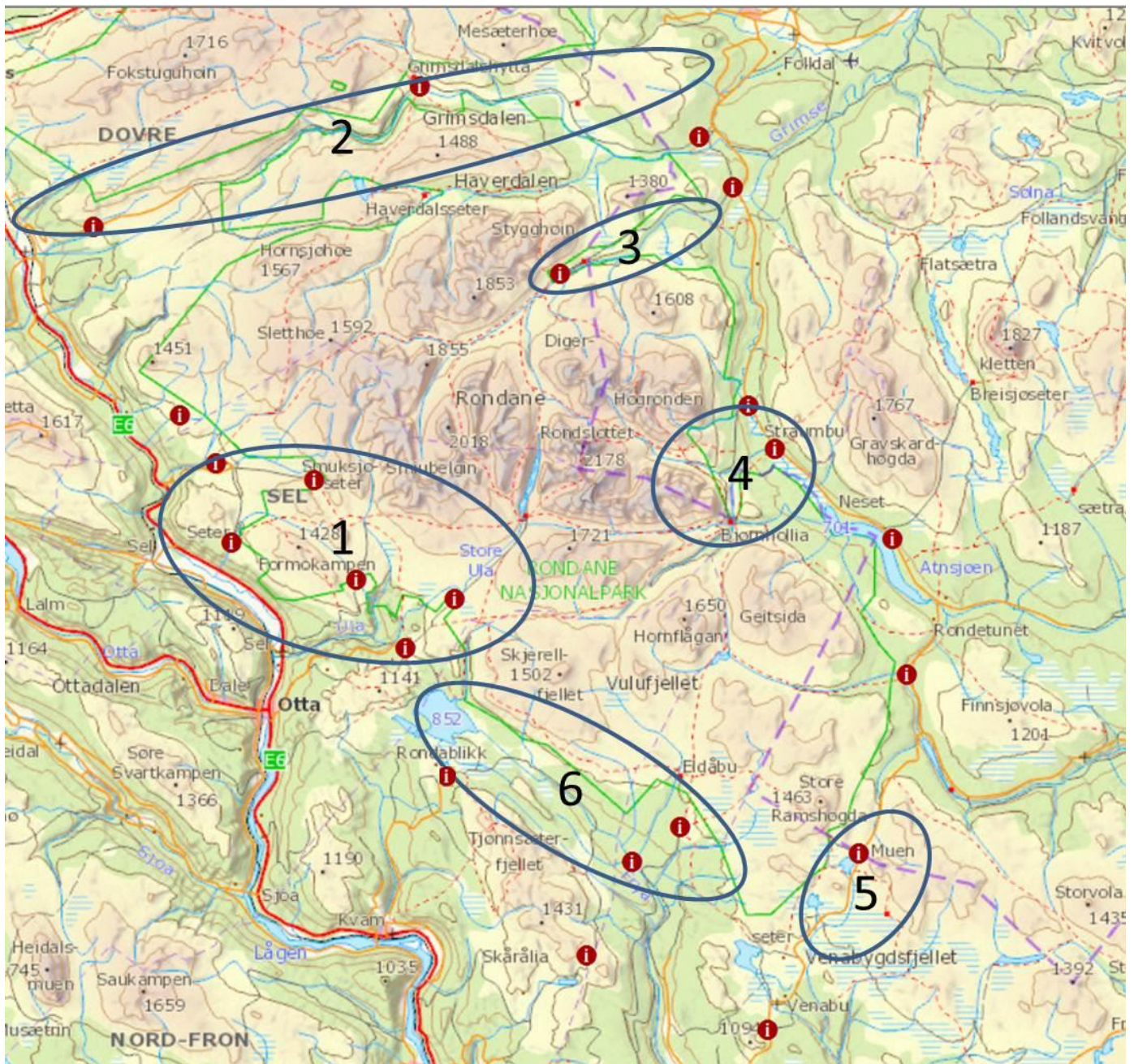
I NINA Rapport 551, Ferdsel i villreinenens leveområder fra 2010 foreslår forskerne følgende for forvaltningens arbeid med fokusområder (hele rapporten kan lese [her](#)):

1. Prioritere mellom viktig og mindre viktig påvirkning av villreinenens leveområder, identifisere fokusområder og å sette mål for utviklingen av fokusområdene

2. Etablere rutiner som gjør det mulig å etterprøve måloppnåelsen og dokumentere i hvilken grad utviklingen i villreinens leveområder er i samsvar med miljømåla som er satt for ett gitt område.

3. Videreutvikle strategier og arenaer for brukermedvirkning, der det er en kontinuerlig dialog om problemstillingene og implementering av kunnskap blant brukere, forvaltere og beslutningstakere. Slik kan en opparbeide nødvendig aksept, forståelse og kapasitet for forvaltningen på tvers av etablerte sektorinteresser.

I Rondane nasjonalpark mener nasjonalparkstyret at dette er riktig vei å gå i det videre arbeidet med besøksforvaltning. Hvis en utvider dette fra kun å handle om villrein og menneskelig ferdsel til også å omfatte de andre verneverdiene, samt inkludere brukerne og reiselivet i enda større grad, mener styret at «fokusområdetenkningen» er rett vei å gå for å utnytte de ovennevnte mulighetene til å løse de ulike utfordringene. Nasjonalparkstyret har valgt ut seks fokusområder som styret mener er de viktigste å behandle videre i besøksstrategien. Disse fokusområdene er vist i figur 1.

Figur 5: De seks utvalgte fokusområdene i og i tilknytning til Rondane nasjonalpark. 1. Høvringen – Rondvassbu – Mysusetter 2. Grimsdalen 3. Dørålen 4. Straumbu – Bjørnholla 5. Venabygdsfjellet 6. Frydalen. Dagens infopunkter er vist med rød sirkel med hvit «i».

3 Målsetning, strategisk hovedgrep og tiltak

Uavhengig av det videre arbeidet i fokusområdene ønsker nasjonalparkstyret at Straumbu/Sohlbergs plass og Formokampen skal prioriteres som de viktigste startpunktene/utkikkspunktene til nasjonalparken. Med en slik prioritering i ytterkant av verneområdene er det også viktig at en samtidig ser på muligheten for avbøtende tiltak for verneverdiene lengre inn i verneområdet. For østsiden av nasjonalparken sin del vil dette være en prosess rundt eventuell nedleggelse av stien inn Skjerdalen fra Bjørnhollia og vurdering om en skal fjerne brua som leder ferdsel inn på den nedlagte DNT-stien inn Musvollidalen. Ved en slik tenkning kan en fremtidig satsing komme til gode både for reiselivet i ytterkanten og verneverdiene lengre inn.

På Straumbu og på Sohlbergs plass har nasjonale turistveier allerede et anlegg med svært høy kvalitet, og dette er i seg selv et godt argument for en økt satsing fra verneområdeforvaltningen sin side. Det er ønskelig å bygge videre på denne kvaliteten, da først og fremst med oppdatert nasjonalparkinformasjon på begge plasser. På Straumbu er det i dag nasjonalparkinformasjon, mens på Sohlbergs plass har en i dag ikke nasjonalparkinformasjon i det hele tatt. Ved å utvikle en oppdatert informasjon på begge plasser vil dette kunne føre til en enda bedre opplevelse for den besøkende. For verneverdiene vil en slik satsing kunne være positiv i forhold til økt informasjon og forståelse for vernet, samtidig som en kan gjennomføre avbøtende tiltak for verneverdiene lengre inn i området.

Nasjonalparkstyret hadde i utgangspunktet et ønske om å tilrettelegge for et nytt utkikkspunkt på toppen av Brattbakken på stien mellom Straumbu og Bjørnhollia. Styret startet dette arbeid med å bestille en sårbarhetsvurdering av hele området mellom Straumbu og Bjørnhollia. Norsk Institutt for naturforskning leverte i september 2015 et foreløpig notat på denne vurderingen, og konklusjonene i dette notatet var at *området nær Straumbu har en svært sårbar vegetasjon og at det vil trenge ganske tunge tilretteleggingstiltak for å redusere effekter av økt ferdsel. Stien videre innover mot Bjørnhollia har størst sårbarhet i den siste lange nedstigninga mot setrene ved Bjørnhollia, samt noen mindre våte partier undervegs. Usikkerheten i datagrunnlaget til tross, sårbarhetsvurderinga for dyreliv viser at området rundt Straumbu er svært sårbart også for dyrelivet. Det er vanskelig å foreslå avbøtende tiltak for dette, slik det er gjort for vegetasjon.*

Med dette som bakgrunn har nasjonalparkstyret gått bort fra tanken om å etablere et utkikkspunkt på toppen av Brattbakken og ønsker nå å prioritere informasjonsarbeidet både på Straumbu og på Sohlbergs plass i et samarbeid med nasjonale turistveier. I tillegg er det ønskelig at en bruker vinteren 2015/2016 sammen med nasjonale turistveier til å vurdere andre aktuelle attraksjoner/tiltak i området Straumbu-Sohlbergs plass. Det er i denne sammenhengen ønskelig å vurdere tilrettelegging av en kort sti på østsiden av Sohlbergs plass. Samtidig er det viktig å gjennomføre avbøtende tiltak i forhold til slitasje og erosjon både i Brattbakken innenfor Straumbu og i lia ned fra Musvollkampen mot Bjørnhollia. Planlegging av dette arbeidet er startet opp i 2015, og vil bli gjennomført i 2016, forutsatt finansiering.

Formokampen i Sel kommune har vært et mye besøkt turmål i mange tiår. Etter at det i 2011 ble funnet et massefangstanlegg for rein og etter at det de senere årene har vært utført tilretteleggingstiltak både langs stiene mot toppen og på selve toppen og reiselivet selv har begynt å markedsføre turen, har en sett en enda større vekst i besøket. Attraksjonene på Formokampen er knyttet opp mot kulturminnene ved toppen og 360 graders utsikt inn mot Rondane, ut mot Gudbrandsdalen og over til både Jotunheimen og Dovrefjell. Det er disse attraksjonene som gjør at nasjonalparkstyret ønsker en videre satsing i form av tilrettelegging for parkering og nasjonalparkinformasjon ved startpunktene for turen. Denne satsingen er derfor geografisk avgrenset av toppen av Formokampen og området mot Putten og Høvringen. Det må gjøres en nærmere vurdering om hvor det skal tilrettelegges, ved Putten eller Høvringen eller begge plasser, samt hvordan det kan skiltes til startpunktet fra veien. Videre planlegging av tiltak mot Formokampen må også ses i sammenheng med reiselivets egen bruk av Karihaugen og Anaripiggen. Disse områdene ligger utenfor nasjonalparken, i tilknytning til eksisterende sti- og løypenett og er i nærheten av reiselivsbedriftene.

Kunnskapsgrunlaget om den besøkende peker på at det å flytte parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter, og utvikle et bredt sett av tilbud til de besøkende av kortere og lengre rundturer, til attraksjoner (foss, gammel furuskog, bekkekløft, kulturminner, setermiljøer etc.), utsiktspunkt Ranglarhøe osv, vil kunne gi positive effekter, både for den besøkende, verneverdiene og for næringsutvikling i området. I en eventuell videre prosess, vil det her være viktig at kommunen og fylkeskommunen er i førersetet, da Mysuseter-området ligger utenfor verneområdene hvor nasjonalparkstyret har forvaltningsmyndighet.

Den gjennomførte reiselivskartleggingen gir nasjonalparkstyret en bra oversikt over de ulike delene av reiselivet, men det mangler en del kunnskap om «besøksreisen», dvs hvor den besøkende får den første informasjonen om nasjonalparken på f eks internett og hvilke punkter han/hun er inntil før man faktisk besøker nasjonalparken. Det er også behov for å klargjøre skillene mellom hva reiselivet skal informere om og hva forvaltningen skal informere om. Dette må avklares i samarbeid med reiselivet. Målet er uansett at den besøkende skal oppleve kvalitet fra første kontakt med nasjonalparken/-informasjon og dette krever et bedre samarbeid med reiselivet enn det nasjonalparkstyret har i dag.

Besøksstrategiens formål er å bidra til å ivareta verneverdiene, bidra til gode opplevelser for de besøkende og bidra til lokal verdiskaping. Innenfor disse 3 hovedpilarene har nasjonalparkstyret definert egne målsetninger, hvilke strategiske hovedgrep en må ta og hvilke konkrete tiltak som må gjennomføres for de ulike fokusområdene det er vist til i kap 2.2. Dette er oppsummert i tabell 3.

For fokusområdene 1, 2 og 5 foreslås det å etablere og delta i arbeidsgrupper som skal jobbe videre med problematikken i det enkelte fokusområde. Denne arbeidsmåten har med stort hell vært brukt andre plasser med lignende problemstillinger, f eks i oppfølgingen av foreslåtte tiltak fra GPS-merkeprosjektet på villrein i Setesdalen i perioden 2006-2010. Her ble det nedsatt 3 ulike arbeidsgrupper som jobbet

seg gjennom definerte problemstillinger og foreslåtte tiltak. I tabell 3 er det satt opp en tabell med forslag til arbeidsgruppens sammensetning, nærmere beskrevet mandat og kommentarer fra nasjonalparkstyret.

Tabell 3: Målsetning, strategisk hovedgrep og tiltak i de enkelte fokusområdene

Fokusområde	Målsetning	Strategisk hovedgrep	Tiltak
1 Mysusester – Rondvassbu - Høvringen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet • Legge til rette for økt verdiskaping i randområdene • Legge til rette for en bedre opplevelse for turisten på de ulike innfallsportene i området 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter • Arbeide for å flytte deler av trykket fra menneskelig ferdsel fra de indre områdene og ut til randområdene på både øst-, nord, sør- og vestsiden av Rondane nasjonalpark. • Etablere en arbeidsgruppe jmf forslag i tabell 3. 	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre formidlingsopplegg til reiselivsbedrifter, både i form av bilder, foredrag og kompetanseheving på ansatte og guider. • Gjennomføre oppstartsmøte samlet med alle arbeidsgruppene og videre 1-2 arbeidsmøter vinteren 2015/2016 for denne arbeidsgruppen. • Behandle og eventuelt gjennomføre arbeidsgruppas anbefalinger på konkrete tiltak. • Bytte ut gamle informasjonsplakater med nye plakater etter ny mal. • Være med å bidra økonomisk til bygging av ny bru over Store-Ula ved Mysusester. Viktig for vintersikkerheten på Trolløypa.

<p>2 Grimsdalen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på tvers av Grimsdalen • Bedre opplevelsen for den besøkende i området rundt Grimsdalshytta 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter • Arbeide for å flytte deler av trykket fra menneskelig ferdsel fra de indre områdene og ut til randområdene på både øst-, nord, sør- og vestsiden av Rondane nasjonalpark. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre oppstartsmøte samlet med alle arbeidsgruppene og videre 1-2 arbeidsmøter høsten 2015/våren 2016 for denne arbeidsgruppen. • Behandle og eventuelt gjennomføre arbeidsgruppas anbefalinger på konkrete tiltak. • Bytte ut gamle informasjonsplakater med nye plakater etter ny mal.
---------------------	--	--	--

<p>3 Dørålen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Legge bedre til rette for de turistene som beveger seg langs veien inn til Døråsetrene og gi bedre informasjon inne ved turisthyttene 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedgrepet er å gi informasjon til de som er gående langs det godkjente stinettet, samt de som eventuelt er på dagsbesøk ved turistbedriftene. Det er ikke ønskelig med økning i antall biler som kjører inn på veien (dagsbesøkende). Disse bør ledes mot Straumbu og Sohlbergs plass • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter 	<ul style="list-style-type: none"> • I samarbeid med berørte parter (folldal fjellstyre, Dovre fjellstyre, reiselivsbedriftene, veistyre) etablere 2 nye informasjonspunkt, 1 ved hver av turistbedriftene. Plassering vurderes sammen med turistbedriftene. • Legge ned dagens infopunkt. • I samarbeid med reiselivsbedriftene og Dovre kommune fjerne/flytte søppelcontainer som i dag står ved infopunktet. • I samarbeid med veistyret, få inn følgende tekst på bombilletten: <i>Parkering langs veien er ikke tillatt, utenom anviste plasser for dagparkering.</i> • Tidligere beskrevne plasser for dagparkering vurderes på nytt, og det settes opp informasjonsskilt om dagparkering på 3-5 av disse plassene. <p>Gjennomføres i løpet 2016/2017</p>
------------------	---	--	--

<p>4 Straumbu-Bjørnhollia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre opplevelsen for de besøkende på og i nærområdet til Straumbu • Opprettholde muligheten for villrein til å trekke nord-sør på østsiden av Rondanemassivet • Opprettholde muligheten for hekking av sårbare arter i fokusområdet 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedsakelig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre NiN-kartlegging på strekningen Straumbu-«Brattbakken». • Gjennomføre sårbarhetsanalyse etter mal fra miljødirektoratet på strekningen Straumbu- Bjørnhollia. • Bytte ut dagens nasjonalparkinformasjon på Straumbu, og etablere ny nasjonalparkinformasjon ved Sohlbergs plass i samarbeid med nasjonale turistveier • I samarbeid med DNT flytte eller legge ned merket rundttur (T-sti) fra Bjørnhollia og inn i Skjerdalen. • Gjennomføre avbøtende tiltak i forhold til erosjon på strekningen Straumbu-Bjørnhollia • Gjennomføres i 2016/2017
<p>5 Venabygdsfjellet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør over Fylkesvei 27. • Legge til rette for økt verdiskaping i randområdene • Bedre opplevelsen til den besøkende 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter 	<ul style="list-style-type: none"> • Delta i bredt sammensatt arbeidsgruppe. • Delta i eventuell arbeidsgruppe med nasjonale turistveier og andre involverte i flytting/sanering av P-plasser samt oppgradering av 1 P-plass langs Fv 27. • Etablere et nærmere forhold til reiselivsbedriftene gjennom formidling i form av bilder, foredrag, kompetanseheving på ansatte og guider.

<p>6 Frydalen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opprettholde muligheten for villrein til å trekke over til og fra Tjønnseterfjellet 2. Legge til rette for en bedre opplevelse for de besøkende i området 	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere tiltak med det eksisterende sti- og løypenettet i området for å gjøre dette mer brukervennlig for de ulike brukergruppene som benytter området. Samtidig bør områdene som villreinen bruker skjermes mest mulig. • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter 	<ul style="list-style-type: none"> • Det må tas en gjennomgang på de eksisterende informasjonspunktene i området med tanke på plassering, utforming osv. I tillegg til eksisterende informasjonspunkt bør det vurderes om andre punkt også har tilsvarende behov for informasjon. • På de mest sentrale infopunktene bør den nye merkevarestrategien for verneområdene implementeres. • Det må ses på muligheten for at Trolløypa som går mellom Høvringen og Sjusjøen (170 km) kan flyttes fra snaufjellet i utkanten av Rondane NP og ned i Frydalen. • Bru over Fløterdammen må restaureres/gjenoppbygges for at ferdselen langs elva skal kunne krysse elva. I forbindelse med brua bør det opprettes et informasjonspunkt. • Innlede et nærmere forhold til reiselivsbedriftene gjennom formidling i form av bilder, foredrag, kompetanseheving for ansatte. • Være med å bidra økonomisk til overvåkingstiltak Tjønnseterfjellet
-------------------	---	---	--

Alle fokusområder			<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre årlig naturveiledning i minimum 1 skole i hver kommune med areal i nasjonalparken • Etablere og igangsette overvåkingsplan for hele nasjonalparken, men med fokus på fokusområdene (menneskelig ferdsel og verneverdier) • Utskifting av alle infoplakater rundt hele området. Innfallsportene med høyest antall besøkende jmf notat fra SNO/NINA prioriteres først.
-------------------	--	--	--

Tabell 4: Forslag til sammensetning, mandat nasjonalparkstyrets utgangspunkt til videre arbeid i fokusområdene 1, 2 og 5.

Fokusområde	Høvringen – Rondvassbu – Mysuseier	Grimsdalen	Venabygdsfjellet
Forslag til arbeidsgruppes sammensetning	Reiselivet på Høvringen (1) og Mysuseier, (1), DNT (1), Statskog (1), Sel kommune (1), villreinnemnd (1), Sel fjellstyre (1), villreinutvalg (1), SNO (1), Oppland fylkeskommune (1) og FM Oppland (1). Ledes av Dag Erik Pryhn, nestleder i nasjonalparkstyre. Nasjonalparkforvalter sekretær.	DNT (1), Dovre kommune (1), Dovre fjellstyre (1), Folldal kommune (1), Folldal fjellstyre (1), villreinutvalget (1), villreinnemnda (1), «Grimsdalsprosjektet» (1), SNO (1) Leder for gruppa velges. Nasjonalparkforvalter sekretær.	Reiselivet på Venabygdsfjellet (1), DNT (1), nasjonalparkforvalter (1), Ringebu kommune (1), Stor-Elvdal kommune (1), Ringebu fjellstyre (1), Sollia fjellstyre (1), villreinnemnd (1), villreinutvalg (1), og SNO (1) (ledes av Oppland fylkeskommune)

Arbeidsgruppas mandat	<ul style="list-style-type: none"> • Drøfte de foreslåtte tiltakene i FoU-rapporten, jmf vedlegg 1 • Komme med egne forslag til tiltak • Gjøre en vurdering av behovet for skilting inn til parkeringsplass, og hvilken informasjon som bør være på parkeringsplassene • Avklare skillet mellom hva reiselivet skal informere om og hva forvaltningen skal informere om • Gi sin innstilling til videre fremdrift i notats form til nasjonalparkstyret innen 1. desember 2015 	<ul style="list-style-type: none"> • Drøfte de foreslåtte tiltakene i FoU-rapporten jmf vedlegg 1 • Komme med egne forslag til tiltak • Gi sin innstilling til videre fremdrift i notats form til nasjonalparkstyret innen 1. mai 2016. 	<p>Oppland fylkeskommune har allerede gjennomført et oppstartsmøte ang eventuell flytting av Gråhøgdbu. Fylkeskommunen ønsker å bygge videre på prosessen med utgangspunkt i dette møte.</p>
Nasjonalparkstyremener	<p>Nasjonalparkstyret ønsker at Formokampen etableres som en enda tydeligere attraksjon og innfallsport til Rondane nasjonalpark. Andre potensielle utviklingspunkt i randsonen må også vurderes.</p>	<p>Nasjonalparkstyret mener at det spesielt vurderes tiltak i forhold til nærmiljøstiene rundt Grimsdalshytta og ved Tollefshaugen og vurderer stopp og parkeringsforbud på de mest høyereliggende stedene langs Grimsdalsveien. Arbeidsgruppa må også vurdere å bestille en mulighetsstudie av området mellom Grimsdalsveien og elva Grimsa nedenfor Grimsdalshytta. Her må en se på hvordan denne plassen best mulig kan tilrettelegges for turisten. I dag er det campingplass på den «fineste» plassen ned mot elva. Gruppa må også også vurdere nye infotiltak ved Eftansåi hvis bommen blir flyttet fra Vegaskillet og hit.</p>	<p>Selv om Gråhøgdbu er utenfor verneområdet, vil det kunne være store positive effekter for verneverdiene i nasjonalparken og styret ønsker derfor å være med i en eventuell arbeidsgruppe i dette området.</p>

4 Tiltaksplan

Verneområde	Kort beskrivelse	Prioritet	Finansiering	Samarbeidsaktører	Hvem gjennomfører	Gjennomføringsperiode (20xx – 20yy)	Evt merknad
Rondane NP	Dagsmøte med adm kontaktutvalg			Adm kontaktutvalg	Nasjonalparkstyret	Gjennomført i mai 2015	Gjennomgang og diskusjon av besøksstrategien
Rondane NP	Dagsmøte med reiselivet rundt hele nasjonalparken			Reiselivet, SNO	Nasjonalparkstyret	Gjennomført 26. mai 2015	Gjennomgang og diskusjon av besøksstrategien
Rondane NP	Utarbeide kommunikasjonsplan			Miljødirektoratet	Nasjonalparkstyret	2015	
Rondane NP	Prosjektering og gjennomføring av tiltak på stien mellom Straumbu og Bjørnholla				Miljødirektoratet og nasjonalparkstyret	2015-	
Rondane NP	Bytte ut infoplakater Straumbu med nye, samt etablere nytt infopunkt ved Sohlbergs plass			Nasjonale turistveier	Nasjonalparkstyret		

Rondane NP	Arrangere oppstartsseminar for de foreslåtte arbeidsgruppene			NINA Oppland fylkeskommune Interimstyret for pågående FoU-prosjekt i Rondane	Nasjonalparkstyret	November 2015	Dag 1. generell introduksjon til kunnskapsgrunnlaget og metodikk for arbeidet. Samarbeid med NINA og videreføring av FoU-prosjektet. Dag 2 starte arbeidet i de enkelte arbeidsgruppene.
Rondane NP	Gjennomføre 1-2 møter for arbeidsgruppe i Sel			se tabell 4	Nasjonalparkstyret	Desember 2015 – April 2016	Ledes av nasjonalparkstyre
Rondane NP	Gjennomføre 1-2 møter for arbeidsgruppe i Grimsdalen			se tabell 4	Nasjonalparkstyret	Januar 2016 – April 2016	
Rondane NP	Delta i 1-2 møter for arbeidsgruppe på Venabygdsfjellet			se tabell 4		2015 -2016	Ledes av Oppland fylkeskommune
Rondane NP	Gjennomføre tiltak som vedtas av styret etter arbeidsgruppens forslag					2016-2017	

Rondane NP	Bytte ut gamle infoplakater og skilt					2015-2017	Her må de mest besøkte innfallsportene prioriteres først.
Rondane NP	Bidra til finansiering tiltak Venabygdsfjellet						Ved flytting av Gråhøgdbu er det viktig å legge om stiene raskest mulig, aller helst før flytting.
Rondane NP	Ny bru over Store-Ula						
Rondane NP	Gjennomføre foreslåtte tiltak i Dørålen					2016	
Rondane NP	Ny Bru og I-punkt Fløtardammen						
Rondane NP	Overvåking Tjønnseterfjellet						
Rondane NP	Naturveiledning						
Rondane NP	Utarbeide overvåkingsplan						